

Ur pressens synvinkel

En deskriptiv innehållsanalys av två valrörelser
– med en jämförande ansats

Abstract

Capella and Jamiesons research of how the media describes politics has shown that it is very often case of one of two scenarios: game frames; or issue frames. The central idea of this framing theory is that when politicians are described within game frames the disdain towards politicians is believed to increase. Capella and Jamieson have shown that, at least in the US, the use of game framing has increased. The Swedish Scholar Jesper Strömbäck has however, with his research, shown that, despite the earlier theory of Capella and Jamieson, in Sweden the tendency is not so clearly demarcated. In fact he says that if anything, the tendency looks to be the antithesis. In this quantitative content analysis I study two Swedish newspapers coverage in build up to two elections. The elections which I have chosen to investigate are the referendum pertaining to EU-membership 1994 and that regarding EMU-membership in 2003. The findings of this examination suggest that, at least for the two elections investigated, newspapers have the tendency to increase their coverage in the sphere of issue frames.

Nyckelord: deskriptiv, gestaltning, innehållsanalys, kvantitativ, media, valrörelse
Antal ord: 9938

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Bakgrund	1
1.2	Arbetshypotes.....	3
1.3	Syfte och frågeställning.....	4
1.4	Uppsatsens upplägg.....	5
2	Teoretiska utgångspunkter	6
2.1	Studiet av valjournalistik.....	6
2.2	Tidigare forskning	7
2.3	Gestaltningsteorin.....	8
2.3.1	Valjournalistikens gestaltningar av politik.....	8
2.4	Begreppsdefinitioner	10
3	Metod	12
3.1	Innehållsanalys	12
3.1.1	Kritik av metoden.....	13
3.1.2	Uppsatsens förhållningssätt gentemot kritiken	13
3.2	Material, urval och överväganden	14
3.3	Operationalisering	16
3.3.1	Analysschema.....	16
3.3.2	Design och variabler.....	17
3.4	Dubbelkodning	19
4	Tidigare studier	20
4.1	En studie av två riksdagsval	20
4.2	En studie av EMU-omröstningen	21
5	Valjournalistiken inför folkomröstningarna om EU 1994 - EMU 2003	22
5.1	Valjournalistiken inför EU-omröstningen.....	22
5.2	Valjournalistiken inför EMU-omröstningen	24
5.3	Ur ett jämförande perspektiv	26
6	Sammanfattande diskussion	28

6.1	Förslag till fortsatt forskning.....	28
7	Referenser.....	29
7.1	Primärmaterial.....	29
7.2	Sekundärmaterial.....	29
8	Tabellappendix.....	31

1 Inledning

Medie- och kommunikationsvetenskap är akademiskt sätt fortfarande ett ungt ämne med ett ursprung inom det humanistiska och det samhällsvetenskapliga området (Nohrstedt 2000: 9).

När Jesper Strömbeck 2000 författade *Makt och Medier* skrev han i förordet att ett av hans syften var att fylla en lucka i den svenskspråkiga litteraturen gällande nästan all form av kommunikations- och medieteori (Strömbäck 2000: 9) Om Strömbäck fyllt denna lucka låter jag vara osagt. Men för min uppsats har det inneburit att för uppsatsen relevant medieteori finns ”översatt” såväl språkligt som innehållsmässigt även till en svensk kontext.

Forskning om svensk valjournalistik som utgår från gestaltningsteorin har allt sedan 2000 ökat i omfattning. Sedan dess har många undersökningar i varierande omfattning utförts. Framförallt tycks detta gälla undersökningar inför olika riksdagsval, men undersökningar inför de Europaparlamentsval som hållits är också vanligt förekommande. Under mitt arbete med uppsatsen har jag dock bara i ett begränsat antal fall kommit i kontakt med undersökningar som granskat pressens rapportering av valrörelserna inför EU-valet 1994 respektive EMU-omröstningen 2003.¹ Minst ett större undantag måste dock framhållas i form av Kent Asps *Jordskredssegern* som empiriskt undersöker medias rapportering inför EMU-omröstningen.

Jag påstår alltså inte att sådana undersökningar inte tidigare skulle vara väl dokumenterade. Men jag tror att dylika undersökningar är mindre förekommande än de andra exempel jag just redogjort för.

Utifrån detta resonemang kommer min uppsats att behandla nämnda valrörelser, huvudsakligen utifrån gestaltningsteorin. Som jag skall återkomma till har Jesper Strömbäck genom att applicera gestaltningsteorin på svenska förhållanden visat på troliga skillnader i amerikansk och svensk valjournalistik.

Med detta sagt skall jag övergå till att klargöra varför jag menar att detta område också har sin relevans för statsvetenskapen.

1.1 Bakgrund

---

¹ Exempelvis behandlar Ulf Wallins doktorsavhandling från 1994 det underlag väljarna fick av media 1988-1992 för att ta ställning i EU-valet. Wallin behandlar alltså inte själva valrörelsen som den här uppsatsens syftar till att undersöka.

I folkomröstningen om EU-medlemskapet 1994 tog ja-sidan hem segern med en inte så liten marginal – förhållandet var då 52,3 % mot 46,8 %. I den senare folkomröstningen om EMU vann nej-sidan med än större marginal – 55,9% mot 42,0% (Asp 2004: 137). Valresultaten gick alltså i olika riktning, men hur skildrades dessa båda folkomröstningar i medierna?

Idag är medierna den främsta källan till politisk information, vidare är det huvudsakligen via medierna som politiska aktörer når ut med sitt budskap till människor (Nord & Strömbäck 2004: 15; jfr Sjölin 1994: 166). Ovan är också en återgivning av hur Strömbäck definierat modern politik, som han menar är *medierad*. Kort sagt, en politik som utspelas i och via medierna.

Strömbäck menar att detta i sin tur utgör ett av de väsentligaste skälen till att valjournalistiken är så viktig. Därav följer, att om man vill förstå hur moderna demokratier fungerar, att man också måste studera medierna, dess journalistiska innehåll och samspelet mellan dem, medborgarna och politikerna (Strömbäck 2004b: 268).

Massmedierna fullgör tre uppgifter som är särskilt angelägna för den fria åsiktsbildningen, nämligen uppgiften att förse medborgarna med sådan information att de fritt och självständigt kan ta ställning i samhällsfrågor, uppgiften att granska de inflytelserika i samhället och uppgiften att låta olika åsikter och kulturyttringar komma till tals
(SOU 1995:37, sid. 156)

Utdraget har sitt ursprung från den svenska pressutredningen 1994, tidigare även citerat av Nord & Strömbäck. Dessa uppgifter brukar kallas informations-, gransknings- och forum-uppgiften. Tanken är att medierna genom att informera, granska och vara ett forum för debatt skall bidra till en fungerande åsiktsbildning. I förlängningen antas media fungera som en garant av demokratin (ibid.). Ett vanligare samlingsnamn är att man talar om mediernas demokratiska uppgifter (Strömbäck 2004b: 271).

Nord & Strömbeck har konstaterat att medierna genom *"nyckeln till människors uppmärksamhet får..."* *"...en maktposition i den politiska kommunikationen mellan politiska aktörer, medborgare och medierna själva"* (Nord & Strömbeck 2004: 15). Detta påpekande tåls att jämföras med hur det statsvetenskapliga analysområdet bland annat har beskrivits. Nämligen som omfattandet av beteenden, idéer och institutioner som är relaterade till utövandet av makt (Lundqvist 1993: 28; Sjölin 1994: 150).

Ovan är tänkt att markera att studiet av valjournalistiken har ett värde också för statsvetenskapen. I linje med detta kan uppsatsen på en högre abstraktionsnivå ses som en studie av medierna och dess journalistiska innehåll. Eller om man så vill, som en granskning av granskarna.

För att arbetshypotes och frågeställningar skall te sig begripliga redan från början ska jag helt kort nämna något om gestaltningsteorin som kan sägas utgöra grunden för min undersökning. Strömbäck har sammanfattat Capella och Jamieson undersökningar. Deras studier har visat att det sätt på vilket medierna gestaltar politiken har betydelse för hur människor uppfattar politiken. Om

medierna gestaltar politik som ett spel, och politikerna som om de drevs av egenintresse, så påverkar det också människors uppfattningar i samma riktning (Strömbäck 2000: 232). Utryckt annorlunda antas spelgestaltad journalistik bidra till att öka människors misstro mot politiker. Det finns således ett demokratiskt intresse i att journalistiken gestaltar politiken som sak. Forskning om hur journalistiken gestaltar politik har dock visat att det är mycket vanligt att den gestaltar politik som spel snarare än som sak, och att det på senare tid blivit än vanligare (Strömbäck 2004b: 278). Samtidigt har ett allt större ”politikerförakt” noterats i opinionsundersökningar, där allt fler väljare uttrycker misstro mot partier och politiker (Sannerstedt & Sjölin 1994: 111).

Om det stämmer att spelgestaltningen ökat skulle det alltså kunna bidra till att förklara varför misstroendet mot politiker ökat och att det i ett land som Sverige råder så stor enighet om att politiker ”kåbblar” för mycket och är en ”grupp för sig” (Jfr Strömbäck 2000: 230).

Ovan är en återgivning av hur Strömbäck tidigare formulerat sig men då delvis utifrån en något annorlunda kontext. Men det lämpar sig även här då syftet är att ifrågasätta riktigheten i om spelgestaltad journalistik blivit vanligare. Det vill säga, hur står det till med valjournalistikens gestaltningstendenser inom den svenska nyhetsrapporteringen? Om det som Strömbäck menar, tycks bli vanligare med sakgestaltad valjournalistik, varför tycks då misstron mot politiker öka? Vilka implikationer kan då tillskrivas spelgestaltningen?

Detta var enbart en schematisk introduktion tänkt att stå i relation till den uppställda hypotesen. En vidare utveckling av för uppsatsen viktiga teoribegrepp följer i nästa kapitel.

1.2 Arbetshypotes

Jesper Strömbäck har istället i sin forskning funnit visst stöd åt att sakgestaltad valjournalistik blivit vanligare inom den svenska nyhetsrapporteringen (Strömbäck 2004b: 278). Men som han också poängterat behövs det fler undersökningar för att säkert kunna uttala sig om förändringar över tid (ibid. 279).

Skillnaden mellan att arbeta med en teori och en hypotes är graden av konkretion. En hypotes är ett antagande avgränsat i tid och/eller rum medan en teori är ett antagande om något generellt (Esaïasson et al. 2007: 39). Eftersom jag i min uppsats utgår mycket ifrån Strömbäck's tidigare forskning har jag med den som utgångspunkt ställt upp följande hypotes:

- *Sakgestaltning har blivit vanligare inom den svenska valjournalistiken, detta på bekostnad av spel- och skandalgestaltningar.*

Hypotesen som alltså bygger på undersökningar genomförda av Jesper Strömbäck och har varit vägledande för såväl utformandet av mitt analyschema

som för utformningen av frågeställningarna. Därmed har den också haft betydelse för själva analysen.

En uppgift för uppsatsen blir att empiriskt pröva hypotesens riktighet. Det är dock inte ur den uppställda hypotesen som huvudsyftet för uppsatsen kan härledas, mer om detta under *syfte och frågeställning*.

Jag valde att ställa upp en hypotes då den på ett effektivt sätt fungerar avgränsande, dessutom ville jag undersöka hypotesens bärkraft i valrörelser av icke-partipolitisk karaktär.

1.3 Syfte och frågeställning

På en konkret nivå syftar uppsatsen till att kartlägga Dagens Nyheters (DN) och Aftonbladets (AB) nyhetsrapportering inför folkomröstningarna om blivande EU- och EMU-medlemskap.

Syftet är att innehållsanalysen, genom att endera stärka eller ifrågasätta hypotesen, samtidigt bidrar med en kartläggning av nämnda tidningars skildring av valrörelserna.

Hypotesen blir därmed ett medel för att kartlägga tidningarnas rapportering av valrörelserna vilket också är uppsatsens huvudsyfte. Då dessa valrörelser efter vad jag noterat i mina efterforskningar är mindre belagda skulle uppsatsen möjligen också kunna bidra med ett visst empiriskt material.

Slutligen bör det betonas att jag avser undersöka DN:s och AB:s rapportering av nämnda valrörelser, inte att undersöka dess eventuella effekter.

Frågeställningarna blir därmed:

- Hur gestaltades valrörelserna i nämnda tidningar utifrån Strömbäcks gestaltningsteori?

Relaterat till den första frågeställningen avser jag även att besvara följande fråga:

- Blev sakgestaltningen inom valjournalistiken i nämnda tidningar ett vanligare inslag inför EMU-valet jämfört med EU-valet?

Uppsatsen som har en deskriptiv ansats får således en beskrivande karaktär, inte en förklarande. Det är dock sällan som endast innehållet i sig beskrivs. Bengt Johanson beskriver en deskriptiv metod som innebär att man gör jämförelser av innehållet mellan olika medier över tid (Johansson 1999: 8). Denna metod kommer att tillämpas i uppsatsen, vilket möjliggör att valrörelserna först genom att analyseras var för sig, svarar mot den första frågeställningen. I det andra ledet som inbegriper en jämförelse av genomförda analyser kan sedan den andra frågeställningen besvaras.

1.4 Uppsatsens upplägg

I det inledande kapitlet har jag kort talat om medie- och kommunikationsvetenskapens relativt nya inträde som akademisk disciplin. Samtidigt som teoribildningen jag utgår ifrån har sina rötter där har jag försökt trycka på varför granskning av valjournalistik också har ett statsvetenskapligt värde. Mot denna bakgrund är hypotesen uppställd som i sin tur utgjort ett slags ramverk för utformandet av frågeställningen.

I det andra kapitlet presenteras de teoretiska utgångspunkterna som ligger till grund för uppsatsen. Genom att presentera tidigare forskning, ofta bedriven utifrån amerikanska förhållanden, vill jag visa på att svensk forskning som behandlar valjournalistik först på senare år intresserat sig för gestaltningsteori. Kapitlet utvecklar sedan de teoretiska ramar som Strömbäck arbetat utifrån och som därmed också ligger till grund för min undersökning.

Det tredje kapitlet behandlar metod och har i uppgift att belysa de olika överväganden som varit nödvändiga att ta ställning till. Metodkapitlet kan möjligen te sig något omfattande, men då jag huvudsakligen arbetat med en kvantitativ innehållsanalys har inte bara de metodologiska valen behövt klargöras utan även analysens utformande. Helt kort diskuteras valet av metod, urvalsprinciper vid insamling av information, analysens konstruktion, kritik av metoden samt mitt förhållningssätt till densamma.

I kapitel fyra presenteras kortfattat två tidigare studier ämnat att utgöra ett underlag för vissa jämförelser med min egen undersökning. Studierna avser undersökningar av valjournalistiken som föregick riksdagsvalet 1998 och 2002 samt inför EMU-valet 2003.

I det femte kapitlet ryms uppsatsens egentliga studie där det valjournalistiska innehållet i AB:s och DN:s artiklar, efter att ha genomgått en kvantitativ innehållsanalys, presenteras.

I det sjätte och avslutande kapitlet sammanfattas uppsatsens resultat, där bevaras även frågeställningarna i klartext.

2 Teoretiska utgångspunkter

Detta kapitel avser att tydliggöra den teoretiska grunden för uppsatsen. Märk väl att detta inte är någon teoriprovande studie i egentlig mening. Som framhållits är studien en deskriptiv undersökning av två stycken valrörelser, men med jämförande ambitioner. Gestaltningsteorin som jag använder mig av kan således ses som ett fundament med vars underlag jag senare konstruerar mitt analyschema på. Som kommer att bli tydligt efter detta och nästkommande metodkapitel är det gestaltningarnas förekomst som kommer analyseras, inte deras eventuella effekter.

Inledningen har kort indikerat att ursprunget till teorierna är hämtade ur medie- och kommunikationsteori. En forskare som på senare tid förefaller ha varit en av de mer produktiva inom svensk medieforskning är redan nämnde Jesper Strömbäck. Detta i kombination med min hypotes och mina frågeställningar gör att stor del av teorin är hämtad ur hans publikationer. Därmed inte sagt att han ligger bakom teorierna, men han har bidragit med att tillämpa dem utifrån studiet av den svenska valjournalistiken.

2.1 Studiet av valjournalistik

På en högre abstraktionsnivå behandlar uppsatsen journalistikens skildring av valrörelser, hädanefter refererat till som valjournalistik. I anslutning till detta finner jag det motiverat att diskutera valjournalistikens betydelse i demokratin ur ett vidare perspektiv. Även valrörelsen och själva valdagen som en särskilt intressant företeelse ur ett demokratiskt perspektiv kommer belysas.

Strömbäck har åskådligt listat tre skäl till varför valjournalistiken har en sådan viktig roll att spela i det demokratiska samhället. Symboliskt har valdagen en stor demokratisk betydelse, valdagen som ibland kommit att kallas för ”demokratins högtidsstund”. Ett annat skäl är det demokratiska värdet i att valen politiskt mobiliserar människor. Det tredje skälet är att då om någonsin är människor så politiskt jämlika som de i teorin borde vara, här hänvisar Strömbäck bland annat till Robert Dahl. (ibid. 268).

Ur demokratisk synvinkel finns det alltså ett värde i att undersöka journalistikens gestaltning av politiken just under valrörelser. Något som möjligen blir än mer relevant då man som jag använder gestaltningsteorin.

Det är inte min avsikt att här genomföra en vidare diskussion kring det så mångfacetterade demokratibegreppet. Istället utgår jag i uppsatsen utifrån vad Nord & Strömbäck identifierat som en gemensam mediesyn för flertalet redan existerande demokratimodeller. Gemensamt för dessa är att medierna bör fungera

som forum för debatt och diskussion, de ska värna om och tillhandahålla en rik journalistik som ger en så saklig bild av verkligheten som möjligt samtidigt som de inte ska låta det underhållningsorienterade medieinnehållet tränga undan journalistiken (Nord & Strömbäck 2004: 23-4). En jämförelse mellan ovan och den i inledningen presenterade svenska pressutredningen ter sig naturlig. Pressutredningen liksom flera demokratimodeller tycks vara överens om att medierna utifrån ett idealförhållande skall värna om informations-, gransknings- och forum-uppgiften. Med avseende på detta väcks frågor om hur det är beskaffat med det journalistiska innehållet i verkligheten.

En mer ingående beskrivning av gestaltningsteorin som ligger till grund för uppsatsen följer i nästa avsnitt. Redan nu skall jag emellertid introducera en distinktion av det journalistiska innehållet som kan tillskrivas Cappella och Jamieson. De skiljer på vad de beskriver som *strategic or game frames* respektive *issue frames*. I den förra antas politiken gestaltas som ett spel, där segern beskrivs som synonymt med att uppfylla den egna agendan. I den senare gestaltas politiken istället som lösandet av sakproblem (Cappella & Jamieson 1997: 34-5). Hvitfelt har beskrivit samma fenomen som att en nyhetsartikel kan vara författad med olika grad av fakticitet. Antingen innehåller artikeln till övervägande del ett av en källa iakttaget faktiskt skeende. Eller motsatsen till detta som är en artikel som övervägande innehåller spekulationer, tolkningar etcetera (Hvitfelt 2001: 122).

Ur ett demokratiskt perspektiv är en sakligt framställd valjournalistik att föredra. Forskning har nämligen visat att spelgestaltad journalistik i hög utsträckning bidrar till att öka människors misstro mot politiker. Detta eftersom den spelgestaltade journalistikens underliggande tema är att gestalta politiken som en tävling om makt. Politikerna beskrivs därmed som drivna av egenintresse och maktambitioner snarare än av en vilja av att förändra samhället (Strömbäck 2004b: 277-8).

Detta får sin yttersta betydelse först i studiet av journalistikens egentliga effekter på läsarna, men är av relevans också för den här uppsatsen. Tidigare forskning har som sagt visat att det är mycket vanligt förekommande att journalistiken gestaltar politik som spel snarare än som sak. Strömbäck menar att forskning från USA, Storbritannien, Tyskland och Nederländerna visar att också valjournalistiken mycket ofta gestaltar politik som spel. I åtminstone USA visar forskningen att spelgestaltning dessutom blivit vanligare än förr. Som jag tidigare nämnt har Strömbäck visat att det i svensk valjournalistik, åtminstone mellan 1998 och 2002, blivit vanligare med sakgestaltning på bekostnad av spelgestaltning (ibid. 278-79). Det är mot denna bakgrund som Strömbäck menar att mer forskning krävs för att man säkrare skall kunna uttala sig om förändring över tid.

2.2 Tidigare forskning

Grovt kan man dela in teorier som behandlar medier och dess påverkan på demokratin i två övergripande skolor. Strömbäck betecknar dem som

mediesjuketeorier och *mobiliseringsteorier*. Den gemensamma nämnaren för den förra är att de går ut på att medierna framställer verkligheten på ett missvisande sätt. Vilket antas leda till att underminera människors politiska intresse och samhällsengagemang. De senare teorierna tar istället fasta på de positiva effekter man menar att journalistiken har för människors politiska engagemang och därmed för demokratin (ibid. 275-6; jfr Hvitfelt 2001: 134). Förespråkare för den ena teoribildningen kan dock vara överens med förespråkare för den andra om kritik mot journalistikens innehåll utan att för den skull vara överens om dess effekter (Strömbäck 2004b: 276).

Här finns alltså en skillnad i om man som forskare tror att journalistiken är något i grund och botten positivt och som medvetandegör människor eller om man tvärtom tror att det finns en risk att de kan bidra till att minska människors intresse för politiken.

Av vikt för min fortsatta studie finns en ständigt återkommande teori som Strömbäck identifierat bland *mediesjuketeorierna* och som behandlar det valjournalistiska innehållet. Jag syftar då på teorin som Strömbäck refererar till som gestaltningsteorin.

Någon vidare utveckling av de så kallade *mobiliseringsteorierna* ges inte utrymme för här. Att uppsatsen präglas av mediesjuketeorierna motiveras av uppsatsens upplägg. Dessutom ryms inte de stora skiljelinjerna, skolorna emellan, i journalistikens innehåll utan i dess eventuella effekter på läsarna, något som ju faller utanför denna studie.

2.3 Gestaltningsteorin

En av de mer betydande teorierna under senare år om det journalistiska innehållet och dess eventuella effekter är gestaltningsteorin.² Teorin behandlar två aspekter. För det första säger teorin att alla beskrivningar av verkligheten med nödvändighet måste vara begränsade. Detta eftersom verkligheten är obegränsad medan mediernas format är begränsat. (Strömbäck 2004a: 41).

För det andra måste dessa beskrivningar berättas. I själva berättandet väljs vissa aspekter bort medan andra ges mer framträdande plats. Därför kan den journalistiska beskrivningen ses som en rekonstruktion och gestaltning av vad beskrivningen handlar om (Strömbäck 2004b: 276-7). Den underliggande tanken är att man aldrig kan sätta likhetstecken mellan verkligheten och den av medierna förmedlade bilden av den samma (Strömbäck 2004a: 41).

2.3.1 Valjournalistikens gestaltningar av politik

---

² Från engelskans ”*framing theory*”.

Det är mot bakgrund av ovan som jag tidigare i min uppsats snuddat vid den som en undersökning av journalistikens gestaltning av politik. I det här avsnittet skall jag övergå till att precisera de *gestaltningar* av politiken som jag valt att analysera, motivera dess val samt definiera vad jag avser med de olika gestaltungsformerna.

Ett problem med gestaltningsteorin som Strömbäck uppmärksammat är att den ännu saknar enhetliga definitioner. Som en möjlig orsak till detta pekar han på den korta tid på vilken teorin nått sin mycket framträdande position (Strömbäck 2004a: 40). Detta gör det möjligen extra viktigt att jag tydligt definierar mina valda gestaltungsformer.

Strömbeck har byggt vidare på Cappella och Jamiesons idéer. Istället för att använda termerna *strategic or game frames* och *issue frames* betecknar han dem som spelgestaltning respektive sakgestaltning (Strömbäck 2004b: 277). Även jag kommer i uppsatsen att använda termerna spel- och sakgestaltning. Strömbäck har i sin forskning använt sig av ytterligare två gestaltningar, nämligen skandalgestaltning och den så kallade triviagestaltningen.

Nedan följer definitionerna för de gestaltungsformer³ som jag i min uppsats utgår ifrån.

- **Spelgestaltning:** Med denna term avses en journalistik som fokuserar på vinnare och förlorare i kampen om väljare, på kampanjstrategier, hur politiken bedrivs och på maktrelaterade eller personliga relationer mellan politiska aktörer (Petersson et al. 2006: 72). Även då journalistiken fokuserar på politiker som privatpersoner istället för som företrädare för en viss politik ses det som spelgestaltning (Strömbäck 2004a: 167).
- **Sakgestaltning:** Denna term syftar på när fokus ligger på vad som redan hänt, vad någon har föreslagit, eller vad någon sagt med hänsyn till eller med relevans för politikens sakinhåll (Petersson et al. 2006: 72). Med sakgestaltad journalistik avses också sådant som kommer att hända (Strömbäck 2004b: 277).
- **Skandalgestaltning:** Termen avser journalistik som riktar in sig på sensationer – moraliskt eller juridiskt klandervärda beteenden – hos politiker. Det kan även handla om mindre felsägningar om artikeln vinklas åt det sensationella (Strömbäck 2004a: 167). Artikeln är inte sällan överraskande, oväntad och därmed dramatikhöjande (jfr Gherseti 2004: 252).
- **Triviagestaltning:** Avser något trivialt och som saknar sakpolitisk relevans men som samtidigt innefattar politiker eller politik (jfr Strömbäck 2004a: 167). Exempel på triviagestaltning är då artikeln fokuserar på en politikers klädstil eller brist på framtoning men också då fokus riktas mot något trivialt inom politiken.

---

³ Gestaltningarna utgör i sin tur analyschemats *variabler*. Detta begrepp introduceras först i metodkapitlet, men jag nämner för tydlighetens skull redan nu.

Att jag använder mig av dessa fyra gestaltningar är huvudsakligen av den anledningen att Strömbäcks studier på området behandlar valjournalistiken utifrån dessa premisser. Detta innebär också att vissa jämförelser efter analys av materialet kan göras med redan bedrivna studier. En annan fördel med att använda sig av redan etablerade tillvägagångssätt gäller den kritik som riktats mot att använda sig av ett på förhand utarbetat analyschema. Jag berör denna problematik mer utförlig i metodkapitlet.

Gällande spelgestaltningar så är ett förtydligande på sin plats. Eftersom mediernas opinionsmätningar ofta handlar om människors partisympatier eller om hur bra eller dåligt en partiledare klarat en partiledarutfrågning leder de uppmärksamheten bort från sakfrågorna (Strömbäck 2004b: 279-80). I min undersökning har artiklar med hänvisningar till opinionsmätningar därför kategoriserats till spelgestaltningar om den samlade bedömningen varit sådan att artikelns fokus ligger på en eller flera opinionsundersökningar.

2.4 Begreppsdefinitioner

Här följer ett par definitioner av för uppsatsen centrala begrepp som i den löpande texten annars inte klart preciseras. Då de analytiska inslagen av denna uppsats vilar på analyschemats konstruktion är det vitalt för intersubjektiviteten att enheterna som skall analyseras också tydligt definieras. Som Lundqvist uttryckt det skapar den explicita redovisningen förutsättningar för intersubjektivitet (Lundqvist 1993: 52). De begrepp som här skall definieras är: *ingress*, *brödtext*, *avslutning* samt ett förtydligande av vad jag avser med huvudandelsprincipen. De tre första kan till en början tyckas självklara, men då de samtidigt utgör uppsatsens analysenheter tror jag det är nödvändigt att tydligt definiera vad som hädanefter avses med dessa termer. Att jag definierar dessa begrepp i ett särskilt avsnitt innan de introducerats i den löpande texten har med läsbarheten att göra. Jag tror att också förståelsen underlättas om dessa grundläggande begrepp tydligt definieras innan metodkapitlet tar vid.

Med *ingressen* avses den fetstilta början på artiklarna vars uppgift är att sammanfatta det viktigaste för att locka till fortsatt läsning. *Brödtexten* är den löpande texten i artikeln som utrymmesmässigt utgör huvuddelen av artikeln. Det vill säga, all den del av artikeln som inte utgörs av ingress eller avslutning. Med *avslutning* avses brödtextens avslutande del i de artiklar som innehåller självständiga avslutningar. Med andra ord har inte brödtexten styckats upp för att lösgöra en avslutning och således innehåller uppsatsen ett mindre antal avslutningar än vad som utgör antalet undersökta brödtexter. Det samma gäller för ingressen, inte alla artiklar innehåller självständiga ingresser vilket gör att antalet ingresser understiger antalet brödtexter. Liknande indelning av en artikel har bland annat Strömbäck gjort före mig (jfr Strömbäck 2004a: 172ff).

I metodkapitlet diskuteras huvudandelsprincipens användningsområde utförligare, här följer en begreppsförklaring. Esaiasson et al menar att principen kan utgöras av en kombination utav olika kriterier. Exempel som ges är störst

andel av ett inslags tid, placering i inslaget eller en regel om att det viktiga kommer först. Det viktigaste är dock, menar de, att man har tydliga kriterier för vad som skall avses med huvudandel (Esaiasson et al 2007: 234). I min undersökning kommer jag att tillämpa en kombination av två kriterier. I första hand kommer jag att praktisera regeln om störst andel av artikeln. I andra hand kommer en kvalitativ bedömning göras av artikeln, artikeln kodas då till den variabel där artikelns fokus bedöms ligga. En diskussion kring eventuella faror och exempel på hur den kvalitativa bedömningen använts följer i metodkapitlet.

3 Metod

Som gjorts gällande i frågeställningen är det främst två saker jag söker svaret på. För det första hur valrörelserna i undersökta tidningar har gestaltats och för det andra om eventuella förändringar över tid stöder hypotesen. För att ta reda på detta använder jag mig ett på förhand konstruerat analysinstrument avsett att svara mot dessa frågor. I resterande del av kapitlet kommer jag att redogöra för de metodologiska val som processen mot uppsatsens analyserande del inbegripit.

Jag skall inledningsvis presentera två grundantaganden om ontologiska och epistemologiska frågor som är tänkta att präglade uppsatsens undersökande del. Ontologi handlar om vad som är verkligt och om vad som kan antas existera. Epistemologi behandlar kunskapens natur och hur vi kan veta något om den (Bergström & Boréus 2005: 20).

Jag ansluter mig här till Esaiason et al. som gör det ontologiska antagandet om att det finns en verklighet som är oberoende av våra subjektiva medvetanden och det epistemologiska antagandet om att det genom systematiska observationer går att erhålla välgrundad kunskap om denna verklighet (Esaiasson et al. 2007: 17)

3.1 Innehållsanalys

Jag kommer huvudsakligen att använda mig utav kvantitativ innehållsanalys, men med, som jag skall återkomma till, vissa kvalitativa inslag. Den kvantitativa analysen kännetecknas av att den är avsedd att ge en systematisk, objektiv, och kvantitativ beskrivning av det påtagliga innehållet i ett meddelande (Østbye et al. 2004: 213). Kvantitativ metod syftar till att undersökningen baseras på likvärdiga och därmed jämförbara uppgifter om så pass många analysenheter att dessa uppgifter kan uttryckas och analyseras numeriskt (Esaiasson et al. 2007: 223). Med *systematisk* avses här att generella regler för hur materialet skall behandlas konstrueras, med *objektiv* menas att vi så långt det är möjligt söker minska den enskilde forskarens värderingar (Østbye et al. 2004: 213). Vid tveksamma fall måste det därför finnas tydliga regler att luta sig mot (Esaiason et al. 2004: 234).

Den kvantitativa innehållsanalysen anses väldigt användbar då man vill ha svar på frågor om förekomsten av olika typer av innehållsliga kategorier i ett material (ibid. 223). I relation till teoridelen och ett tidigare använt begrepp kan dessa ”innehållsliga kategorier” likställas med olika *former av gestaltning*.

Som nämnts i inledningen kommer innehållsanalysen att ha en deskriptiv karaktär i den meningen att artiklarna kommer att kartläggas. Som Bengt Johansson noterat är det sällan som endast innehållet i sig beskrivs (Johansson

1994: 8). I uppsatsen genomför jag en deskriptivt jämförande innehållsanalys av DN:s och AB:s innehåll över två valrörelser.

3.1.1 Kritik av metoden

Kritiken mot den kvantitativa innehållsanalysen har varit omfattande (ibid. 2), nedan följer några mer frekvent förekommande anmärkningar över upplevda brister.

(1) En vanligt förekommande kritik mot den kvantitativa innehållsanalysen har varit att alla observationer inom en innehållskategori bedöms ha lika värde. Negativa uttalanden om en person behöver ju inte vara lika betydelsefulla eller lika starkt uttalade om man ser till den samlade kontexten. Men, påpekar Johansson, de får ofta samma värde när de registreras i innehållsanalysen (Ibid.).

(2) En annan invändning är att den splittrar upp texten i så små delar att helheten och därmed sammanhanget går förlorat (Ibid.).

(3) Boréus & Bergström berör insiktsfullt själva grundidén med att kvantifiera. De framhåller att tanken bakom att räkna något som förekommer i texter i allmänhet är att ett högre antal betyder att detta något är angelägnare eller mer framträdande i en viss kontext. Men, säger de sedan, detta stämmer inte alltid. I många sammanhang är det inte *hur många gånger* något sägs utan *hur* något sägs som är det viktiga (Boréus et al 2005: 77).

(4) Boréus et al. påpekar också metodens fokus på det sagda och att den därmed missar det outtalade. De understryker att också outtalade förutsättningar kan styra samhällsdebatten.

(5) Mer problematiskt då kanske för min uppsats är deras sista kritiska reflexion. De påpekar att det på förhand utarbetade kodschemat tenderar att styra uppmärksamheten på ett sätt som gör det svårt att vara öppen för materialet. I en vidare precisering menar de att texterna talar ”*till forskaren bara om sådant som forskaren på förhand bestämt sig för att undersöka*” (ibid. 77-8).

3.1.2 Uppsatsens förhållningssätt gentemot kritiken

Till viss del gäller den presenterade kritiken ett renodlat kvantitativt förhållningssätt. Som jag tidigare berört och nu skall utveckla använder jag mig av kvalitativa inslag för att bemöta den häftigaste kritiken. Det finns forskare som hävdar att en gränsdragning mellan kvantitativa och kvalitativa metoder är svår att överhuvudtaget dra. Johansson hänvisar till Kent Asp som påpekat att det förekommer inslag av tolkning i alla innehållsanalyser undantaget endast de där analysen går ut på att bara räkna ord (Johansson 1994: 3).

De fem kritikerna jag presenterat ämnar jag förhålla mig till på följande sätt:

(1) Ett problem med den här typen av innehållskategorier är den subjektiva bedömning som blir svår att helt bortse från. För även om man noggrant ställer upp kodanvisningar med exempel på gränsfall kan det vara svårt att upprätthålla

en anständig kodarrelabilitet. Således infinner sig en situation där man helt enkelt inte kan vara säker på att resultaten är oavhängiga den forskare som samlat in datamaterialet (Nilsson 2000: 128). För min fortsatta undersökning menar jag dock att problemet inte är fullt så problematiskt. Detta eftersom jag inte ämnar kartlägga tidningarnas rapportering i form av värderingsfrågor eller huruvida ja-nejförespråkare beskrivs i allmänt positiva eller negativa termer etcetera. De distinktioner jag avser att undersöka gäller hur rapporteringen gestaltades. Avslutningsvis sällar jag mig till Åsa Nilsson som noterat att de flesta som sysslat med kvantitativ innehållsanalys vet att element av tolkning förekommer. Då blir ett viktigt botemedel tydliga och utförliga kodanvisningar (ibid. 117).

(2) Den andra invändningen torde jag kunna undkomma genom att helt enkelt undvika det förfarings sättet som jag upplever tämligen renodlat kvantitativt. Detta gör jag genom att skapa ett analyschema med vars hjälp jag kodar analysenheten som en av fyra gestaltningar. För att inte riskera hamna i en situation av rent godtycke använder jag mig av *huvudandelsprincipen*. Metoden innebär att man då det förekommer gestaltningar av flera former kategoriserar artikeln efter hur huvudandelen av artikeln är utformad. Här är det särskilt viktigt att ha klara kriterier för vad som menas med huvudandel (Esaiasson et al. 2007: 234).

(3) Jag håller helt med Boréus et al. att det finns sammanhang där det viktiga är *hur* något framförs. Även här upplever jag att analyschemat, genom tydliga anvisningar om dess struktur och användandet av väl avgränsade variabler, råder bot mot den värsta kritiken. Poängen med mitt analyschema är just att kartlägga *hur* något har framförts (läs gestaltats), sedan kommer jag i kvantitativ anda att sammanställa resultaten för att kunna besvara frågor av typen *hur många gånger detta hur framförs*.

(4) Här är det i viss mån bara att inse fakta. Mitt analyschema kommer inte, av uppenbara skäl, att fånga upp vad som inte sagts. Men det är inte heller poängen med min undersökning som syftar till att kartlägga hur utvalda dagstidningar faktiskt rapporterade.

(5) På denna femte punkt är jag medveten om att viss kritik kan uppstå. Boréus et al. liksom jag är av uppfattningen att man knappast helt kan undgå problemet. Men, menar de, man kan minska problemet genom att skaffa sig en god överblick av materialets innehåll, skaffa sig en kännedom om gengren samt om övrig diskurs i sammanhanget (Boréus et al 2005: 78). Mitt tillvägagångssätt för att med hjälp av analyschemat ställa ”*de rätta*” frågorna var att först läsa in mig på ämnet. I uppsatsen innebär detta att jag med hjälp av gestaltningsteorin undersöker redan etablerade förslag på hur valjournalistiken kan förstås.

Därmed inte sagt att analysen inte utelämnar intressanta frågor, men en avgränsning är i sammanhanget oundviklig. Analyschemats utformning skall jag strax återkomma till.

3.2 Material, urval och överväganden

Tidningsurvalet måste till en början styras av hypotesen som skall prövas. Det vill säga, för att en tidning skall vara av intresse för studien måste den förväntas behandla valjournalistik utifrån gestaltningsteorins premisser. Dessutom måste tidningarna finnas lagrade i Presstexts och/eller Mediearkivets fulltextsdatas sedan 1994 fram till och med 2003. Ett annat krav var att antalet artiklar inom den undersökta tidsramen var av tillräckligt antal samt att antalet artiklar inte vada överskred en rimlig nivå. Ett sista krav var att de undersökta tidningarna sedan tidigare skulle genomgått en liknande granskning vid andra valrörelser. Detta för att möjliggöra en jämförelse av eventuella slutsatser med tidigare resultat. Två stycken sådana undersökningar redogörs kortfattat för i nästkommande kapitel.

Då jag undersökt två tidningars nyhetsrapportering vid två skilda tillfällen har vissa avgränsningar blivit nödvändiga.

För det första en av tidsmässig karaktär. Detta innebär att valrörelsernas sista sju dagar har undersökts, valdagen inkluderad. Att just valrörelsernas sista vecka undersökts har att göra med den tidigare redovisade teorin om att människor då sannolikt är så politiskt jämställda som de bara kan vara. Av detta gjordes antagandet att människor troligen blir mer insatta i sakfrågor ju närmare valdagen kommer. Ur demokratisynpunkt ansågs därmed den sista veckan av valrörelsen intressantast att undersöka. Att den undersökta perioden inte är längre beror på den begränsning som en uppsats på kandidatnivå med nödvändighet måste utgöras av.

För det andra har en avgränsning med avseende på vilka artiklar som skulle undersökas varit nödvändig. Här har samtliga nyhetsjournalistiskt bearbetade artiklar undersökts. Men dagstidningar består inte enbart av nyheter, det finns också ett omfattande opinionsbildande material i form av ledare, debattartiklar och insändare (Asp 2004: 131), dessa har dock hållits utanför studien. Detta eftersom uppsatsen ju syftar till att undersöka den journalistiska nyhetsrapporteringen, inte det eventuellt opinionsbildande materialet. Ett krav var att det tydligt skulle framgå att artikeln behandlade EU- respektive EMU-valet. Här gjordes antagandet att artiklar som behandlade dessa bägge val sannolikt också omnämnde *EU* respektive *EMU* eller *euro* någonstans i artikeln. Av det materialet sorterades sedan de artiklar bort som inte ansågs gälla det aktuella valet. Således kan någon enstaka artikel som behandlat endera valen fallit ur undersökningen, men enbart på den premissen att artikeln i sådana fall helt saknade orden *EU* respektive *EMU* eller *euro*.

Uppsatsens primärmaterial föll på DN och AB. Anledningen till detta var att jag ville undersöka två dagstidningar med stor spridning över landet men som på flera punkter skiljer sig åt. Medan DN⁴ är en oberoende liberal daglig morgontidning är AB en socialdemokratisk kvällstidning. Jag hoppas på så vis kunna utläsa om dessa dagstidningar, sina skillnader till trots, tycks följa samma mönster eller om avvikelser dem emellan kan skönjas.

---

⁴ När det gäller tillgången till DN:s publikationer så ingår ej frilansmaterial på grund utav upphovsrättsförhandlingar, i övrigt har allt redaktionellt material funnits tillgängligt.

Primärmaterialet som skall analyseras måste också delas in i hanterliga och meningsfulla enheter. Exempelvis kan en dagstidning analyseras utifrån ord, meningar, artiklar, nummer, årgång, etcetera. Poängen blir att välja en nivå som blir meningsfull i relation till frågeställning och material (Østbye et al. 2004: 217). Sedan tidigare har jag berört en svaghet med att splittra upp texten i så små delar att helheten riskerar att gå förlorad. Naturligtvis finns det också en risk att det istället slår åt andra hållet. Alltså att man som enskild forskare nödgas tolka in ett omfattande material för att passa en enda kategori. Jag har valt att dela upp artikeln i tre mindre analysenheter vilket innebär att artikeln delas upp i ingress, brödtext och avslutning. Vid kodning är ofta enhetens kontext av intresse. Det vill säga, vilken del av artikeln i vilket något framkommer (jfr Østbye et al. 2004: 219). Detta kan jämföras med Strömbäck som antyder att valjournalistikens gestaltningar i ingresser, brödtext och avslutningar inte sällan kan variera i en och samma nyhetsartikel (Strömbäck 2004a 172ff).

Genom att alltså inte enbart fokusera på artiklarna som en enhet undviker jag fall där journalisten inleder eller avslutar med en för brödtexten avvikande gestaltning. Gemensamt för analysen av dessa enheter är att jag använder mig ut av den sedan tidigare nämnda huvudandelsprincipen. Utöver det finns ett annat värde i att Strömbäck tidigare använt dessa analysenheter, därmed blir vissa jämförelser möjliga att göra.

3.3 Operationalisering

Vid genomförandet av en kvantitativ innehållsanalys behövs alltså klara tolkningsregler för hur texterna i innehållet skall klassificeras. Som jag berör i avsnitt 3.1 är den kvantitativa innehållsanalysen avsedd att ge en systematisk och, i möjligaste mån, objektiv beskrivning av ett innehåll. Därför är det viktigt att variabelvärdena tydligt och klart definieras och att de är enkla att skilja ifrån varandra. I avsnitt 2.3.1 definierades de teoretiska begreppen som ingår i gestaltningsteorin. Detta avsnitt syftar till att exemplifiera hur de teoretiska utgångspunkterna sedan används i analyschemat.

Begreppen skall med andra ord tilldelas operationella indikatorer, det vill säga genomgå den process som kallas operationalisering (Esaiasson et al 2007: 59).

Innan dess skall emellertid analyschemats konstruktion och design redovisas.

3.3.1 Analyschema

En grundläggande tanke vid användandet av en datamatri⁵ är att strukturera upp en ofta komplex verklighet för att därmed söka göra den mer överskådlig. Esaiasson et al. beskriver tillvägagångssättet som en schematisk tvådimensionell uppställning över den verklighet vi valt att undersöka (Esaiasson et al 2007:48).

Kort sagt består analysens schemat utav tre byggstenar. Dessa är analysenheterna, variablerna samt variabelvärdena. Analysenheterna i analysens schemat utgör själva undersökningsobjekten och variablerna beskriver i sin tur vilka egenskaper hos dessa objekt som skall undersökas. Dessa egenskaper antar ett eller flera värden (variabelvärden) och kan variera mellan analysenheterna (ibid. 51ff).

I tidigare stycken om begreppsdefinitioner, gestaltningsteori samt material och urval avgränsas och definieras det som kan sägas utgöra grunden för den resterande delen. Innan uppsatsens egentliga granskning tar sin början vill jag dock i tydlighetens namn understryka att analysenheterna i undersökningen utgörs av DN:s och AB:s nyhetsartiklar. De undersökta variablerna är baserade på den tidigare presenterade gestaltningsteorin. Utöver det kommer en granskning av valjournalistiken att göras med avseende på eventuella variationer i tidningarna med avseende på deras ingresser, brödtexter och avslutningar.

3.3.2 Design och variabler

Analysens schemats formgivning bygger på en tidigare utformning Jesper Strömbäck använt sig av. Se bland annat (Strömbäck 2004a 173ff; Strömbäck 2004b 279). Nedan presenteras det analysens schema som sedermera utgör grunden för analysen som ett tomt skal. Detta som ett led i att åskådliggöra det i viss mån något abstrakta instrumentet innan analysen tar vid.

Tabell 3.1 Tidningsjournalistikens gestaltningar.

	Sak	Spel	Trivia	Skandal	Övrigt	Antal
<i>Ingress</i>	-	-	-	-	-	-
<i>Brödtext</i>	-	-	-	-	-	-
<i>Avslutning</i>	-	-	-	-	-	-

Som avslutning på metodkapitlet följer nu exempel på hur analysenheterna kodats. De teoretiska begreppen som ingår i gestaltningsteorin har sedan tidigare definierats, någon upprepning görs därför inte här. För att en analysenhet skall kodas till variabeln *Sak* krävs att analysenheten i huvudsak fokuserar på sakgestaltning, samma logik ligger bakom för samtliga variabler. I flera fall har

⁵ Hädanefter refererar till som analysens schema. I litteraturen förekommer flertalet olika benämningar men där det grundläggande tankesättet faller tillbaka på samma logik (Esaiasson et al. 2007: 48-9). För att undvika missförstånd väljer jag att använda termen analysens schema som jag anser mera talande för min uppsats.

det därför varit nödvändigt att använda sig av den förut nämnda *huvudandelsprincipen*. I ett par av de exempel som nedan presenteras kommer därför övertyganden som gjorts vid användandet av denna princip att illustreras.

I vissa särskilt tveksamma fall har kategorin övrigt använts.

Av praktiska skäl har uteslutande ingresser använts vid exemplifiering.

Sakgestaltning.

Exempel på ingress som kodats som *Sak* finner vi i DN 13/11 1994:

”Freden, jobben, jämställdheten och narkotikafrågan. Fyra anledningar att gå med i EU, enligt folkpartiet liberalerna som på lördagen mobiliserade sina toppledare till en sista spurt inför folkomröstningen om EU-medlemskap.” (Dagens Nyheter 1994-11-13)

Denna ingress utgör ett bra exempel på när huvudandelsprincipen fått råda. Här har det inte räckt med att utläsa vilken variabel som utgör den största andelen av ingressen. Sak- och spelgestaltningar förekommer i snarlik utsträckning. Istället har en kvalitativ bedömning gjorts av ingressen där ingressens fokus bedömts ligga på *de fyra anledningarna att enligt folkpartiet liberalerna gå med i EU*.

Spelgestaltning.

I AB:s ingress kunde man 8/9 2003 läsa följande:

”Här lägger miljöpartiet upp strategin för veckan som avgör EMU-valet. Trumfkortet är debattutmaningen mot Göran Persson i TV4 på lördag – Persson är inte feg – jag tror han vågar ta debatten, säger Peter Eriksson.” (Aftonbladet 2003-09-08)

Ingressen visar på ett mycket tydligt exempel där journalistikens fokus ligger på kampanjstrategier. Denna och liknande ingresser, som inte ha varit ovanliga, har kodats som spelgestaltningar.

Triviagestaltning.

I DN kunde man 9/11 1994 ta del av följande ingress:

”Skyltsöndagen inträffar redan den 1 januari nästa år. Det vill säga om Sverige hamnar i EU. Flitiga hantverkare ska då ha tillbringat nyårsnatten på stegar för att årets första Sverigebesökare ska bli medvetna om att de landat i den nya stora gemenskapen.” (Dagens Nyheter 1994-11-09)

Denna och liknande analysenheter har kodats som triviagestaltning. Artikelns ingress innehåller förvisso saklig information om vad som väntar nyanlända besökare. Men någon sakpolitisk relevans för utgången av EU-omröstningen har ingressen inte bedömts ha.

Skandalgestaltning.

Aftonbladet hade 13/11 1994 den här ingressen:

”Sveriges civilminister Marita Ulvskog försökte stoppa sändningen av TV4:s EU-debatt igår kväll. När det inte gick krävde hon censur. Orsak: Marita Ulvskog ansåg att publiken vid debatten var partisk. Det uppger TV4:s Jan Scherman för Aftonbladet. - Skrämmande. Och Ulvskog ska prata om yttrandefrihet, säger han.” (Aftonbladet 1994-11-13)

Ingressen utgör ett typexempel på vad som kodats till skandalgestaltning. Ingressen är helt inriktad på Ulvskogs beteende. Mot slutet av ingressen ges Scherman utrymme till ett sista yttrande som har en dramatikhöjande effekt.

Det finns emellertid en särskild kategori av artiklar som inte ingått i studien men som lika fullt behöver exemplifieras.

I en ingress i Dagens Nyheter 12/9 2003 kunde man läsa:

”Aktiviteten var låg på torsdagens finansmarknader. Mordet på utrikesminister Anna Lindh lade sordin på stämningen. Kronan stärktes på spekulationer om att Anna Lindhs död kan vända euroopinionen mot ett ja.” (Dagens Nyheter 2003-09-12)

Att denna ingress, som förvisso är spelgestaltad, förblivit okodad och därmed inte ingått i studien kräver en förklaring. I valrörelsens slutskede den 10/9 knivhögs Anna Lindh och avled som bekant senare på natten den 11/9. Enligt Asp kom mordet på utrikesministern att helt förändra folkomröstningskampanjens sista fem dagar. Därigenom påverkade det också mycket kraftigt mediebevakningen (Asp 2004: 27).

I motsats till Asp, som kodat liknande artiklar i en *övrigt* kategori, har jag valt att helt bortse från detta material. Detta har jag gjort eftersom syftet med uppsatsen varit att kartlägga gestaltningen av journalistiken. Eftersom min undersökning endast täcker de sista sju dagarna reskerar detta materialet att färja av sig på undersökningen. Risken ansågs överhängande eftersom materialet om mordets konsekvenser nästan enbart var av spelgestaltad karaktär (ibid.).

Likt Asp, har jag noterar jag att dessa artiklar i första hand gällde rapportering som hängde samman med vilken betydelse mordet på Anna Lindh antogs få på kampanjarbetet och folkomröstningsresultatet (ibid.).

3.4 Dubbelkodning

Eftersom jag arbetat själv med uppsatsen är det viktigt för intersubjektiviteten att kontrollera överensstämmelsen mellan ens egna kodningar med samma material två gånger. Jag har alltså, som Esaiasson et al. rekommenderar, kodat om delar av materialet och jämfört resultatet av dessa kodningar. Kodningarna gjordes med en veckas mellanrum och inbegrep AB:s nyhetsrapportering inför EU-omröstningen. Resultatet var mycket likvärdigt, endast i ett fall skilde kodningen sig åt. I den första rundan kodades en brödtext som sakgestaltning och i det andra som trivia. Efter att ha kontrollerat brödtexten bedömdes den senare som trivia.

4 Tidigare studier

Presentationen av dessa studier har syften. Vad det gäller den första studien, som Strömbäck ligger bakom, anser jag det nödvändigt att närmare presentera dessa resultat då en stor del av min uppsats utgår från dessa. En närmare presentation av studien underlättar också förståelsen för de jämförelser som senare görs med min undersökning.

I den andra studien, utförd av Kent Asp, presenteras valda delar som för den här uppsatsen anses ha relevans.

4.1 En studie av två riksdagsval

Den första studien som presenteras är Strömbäcks undersökning av valrörelserna som förelåg riksdagsvalen 1998 och 2002. Det är utifrån denna undersökning han drar slutsatser om att utvecklingen i Sverige tycks skilja sig från den i främst USA. Här presenteras endast Strömbäcks konklusioner av det undersökta materialet, för utförlig statistik se tabellappendix.

Strömbäcks undersökning visar att sakgestaltningarna i samliga undersökta fall blev vanligare 2002 än i 1998 års valrörelse. När det gäller ingresser och avslutningar redovisar emellertid Strömbäck inte några separata siffror för AB och DN, istället presenteras en samlad översikt av tidningsjournalistikens gestaltningar som helhet. Av dessa siffror framgår att sakgestaltning vid avslutningar är högre än vid ingresser.⁶Omvänt gäller för spelgestaltningarna som är vanligare i ingresser än i avslutningar. Värt att notera är att, precis som sakgestaltningen, även spelgestaltningen i dessa kategorier blivit vanligare, detta på bekostnad utav skandal- och triviagestaltning.

För att sammanfatta ovan menar Strömbäck att sak- och spelgestaltningar dominerar, att sakgestaltning var något vanligare än spelgestaltning och att journalistiken var något mer sakgestaltad 2002 jämfört med 1998 (Strömbäck 2004a: 173ff).

När det gäller brödtexterna ser vi att AB genomgick en relativt kraftig ökning av sakgestaltning, detta på bekostnad av såväl spel- som skandalgestaltningen. Även i DN har trenden varit densamma, dock inte i lika hög utsträckning.

---

⁶ Som en parentes kan tilläggas att Strömbäcks studie, i vilken han även undersökt rubrikerna, pekar på att dessa i minst utsträckning innehåller sakgestaltning.

Sammantaget är det tydligt att sakgestaltning var betydligt vanligare i DN än i AB, detta gäller över båda valrörelserna.⁷

4.2 En studie av EMU-omröstningen

Värt att understryka i sammanhanget är att detta enbart utgör en liten del i Asps undersökning. Asp intresserar sig huvudsakligen för frågor om medierna var rättvisa, om de gav bra information samt om de påverkade valutgången.

I Asps studie skiljer sig terminologin något från den jag i uppsatsen använt mig av och som till viss del är inspirerad av Strömbäck. Detta torde dock inte utgöra något större problem då även Asp tar en liknande utgångspunkt. Mycket förenklat, menar Asp att journalistiken kan skildra politiken utifrån de politiska sakfrågorna eller i aktörerna och det politiska spelet (Asp 2004: 35). Här talar Asp istället om sakfrågevinkel, kampanjvinkel eller en annat-kategori. Asp ger själv följande exempel på hur han kodat en artikel som sakfrågevinkel, ”*Så här svarar ja- och nej-sidan på folkomröstningens 10 viktigaste frågor*” (ibid.). I liknande fall har jag kodat samma analysenhet som sakgestaltning. Ur den aspekten menar jag alltså att undersökningarna är jämförbara.

Enligt Asps undersökning fanns inte samma stora skillnader mellan AB och DN med avseende på sakfrågor och det politiska spelet som Strömbäck fann i valrörelserna. 55 % av DN:s artiklar kategoriserades som sakfrågevinkel medan hälften av AB fick samma kategori. Fokus på det politiska spelet menar Asp att 38 % av DN:s artiklar innehöll medan 40 % blev resultatet för AB.

Det är emellertid farligt att dra några alltför vittgående slutsatser av en jämförelse mellan Asps resultat och mina egna. Detta eftersom Asps metod skiljer sig något från min egen. Asp har i huvudsak utgått ifrån brödtexten som analysenhet, men har då det stått och vägt använt sig av rubrik och ingress för att bestämma vinkel. Således har Asp inte heller tagit någon särskild hänsyn till avslutningen utan låtit den ingå i artikelns brödtext. I min analys får detta konsekvensen att jag vid jämförelser av Asps resultat kommer att diskutera dessa utifrån de resultat som jag redovisar för brödtexterna

---

⁷Strömbäck redovisar endast de tre vanligaste gestaltningarna av politik. Trivia och Annan har slagits ihop till en *övrigt* kategori. Enligt Strömbäck för att göra tabellen mer överskådlig.

5 Valjournalistiken inför folkomröstningarna om EU 1994 - EMU 2003

Om 55 % av brödtexterna är sakgestaltning är det då mycket eller lite? Kom sakfrågorna i skymundan av spelfrågorna i EMU-omröstningen?

Några självklara svar på dessa frågor finns inte. Asp är inne på samma linje när han konstaterar att det inte finns någon självklar norm för vad som skall klassas som mycket eller litet. Däremot är jämförelser över tid och mellan olika medier möjliga (Asp 2004: 36). Upplägget för resterande del av uppsatsen, där analysen av undersökningen ska presenteras, är att först presentera undersökningarna av valjournalistiken för de berörda valrörelserna. Sedan följer en diskussion ur ett jämförande perspektiv där paralleller med tidigare studier görs. När bägge undersökningarna är presenterade förs en övergripande diskussion där vissa skönjbara tendenser ur materialet framhålls.

Någon direkt motsvarighet att jämföra resultaten av valjournalistiken inför EU-omröstningen finns inte presenterad. Därutöver gör *Tabell A1* och *A2* inte någon skillnad på i vilken tidning som gestaltningarna ägt rum. *Tabell A3* och *A4* ger endast sådan information att de vid direkta jämförelser endast blir intressanta för min analys av brödtexter. Detta poängterat, menar jag dock att tabellappendixet kan tjäna som en jämförelsepunkt vid utläsandet av tendenser.

Det finns ytterligare minst ett påpekande som är av vikt att framhålla för senare jämförelser. Möjligen kan det finnas en viss problematik i att dra för långtgående slutsatser, i det att den ena undersöker valjournalistiken inför ett riksdagsval, den andra inför en rådgivande folkomröstning. Jag menar dock att det är just ur dessa skillnader som vissa jämförelser blir intressanta.

Innan jag övergår till att redovisa resultaten krävs också ett förtydligande om *Övrigt kategorin*. Kategorin har tidigare diskuterats i den mening att dess användningsområde motiverats, därtill har det påpekandet gjorts att de undersökta artiklarna i möjligaste mån söks koda som någon av huvudkategorierna. Jag vill med detta understryka att kategorin *övrigt* endast i undantagsfall diskuteras, när så görs är det därför att kategorin antas ha haft viss betydelse också för resultatet i en vidare mening.

5.1 Valjournalistiken inför EU-omröstningen

Det sammanlagda antalet undersökta artiklar uppgår till 105 stycken. I AB undersöktes 47 artiklar i DN var antalet 58. Då inte alla artiklar innehöll självständiga ingresser och avslutningar understiger de antalet brödtexter. Antalet undersökta analysenheter angivs därför i aktuell tabell.

Jag inleder med att presentera undersökningen av AB, se *tabell 5.1*. I ingressen visar de undersökta artiklarna på en klar övervikt för spelgestaltningar. De stod där för mer än tre gånger det av triviagestaltningen och var samtidigt dryga 50 procent vanligare än sakgestaltningen. Åt andra hållet sticker sensationsgestaltningen ut med endast ett registrerat fall, eller 2,2 procent av ingresserna.

I avslutningarna noteras att trivia näsan fördubblats på bekostnad av sak- och spelgestaltningar. Avslutningarna i AB är därmed den analysenhet som uppvisar den jämnaste fördelningen. Värt att poängtera i sammanhanget är också triviagestaltningarna, som i avslutningarna var vanligare än sakgestaltningar.

I brödtexterna ser vi att sakgestaltningar blir klart vanligare än i ingresser och avslutningar, fortfarande är dock spelgestaltningarna den dominerande kategorin. Triviagestaltningen uppnår bland brödtexterna sin lägsta nivå. Frånsatt Ingressen finns ingen analysenhet kodad som sensationsgestaltning, därtill märks kategorin övrigt som överlag förhåller sig relativt lågt representerat.

Tabell 5.1 *Aftonbladets gestaltningar.*

<i>EU-valet</i>						
	Sak	Spel	Trivia	Skandal	Övrigt	Antal
<i>Ingress</i>	30,4%	47,8%	15,2%	2,2%	2,2%	46
<i>Avslutning</i>	25%	42,4%	28,6%	-	3,6%	28
<i>Brödtext</i>	40,4%	42,6%	14,9%	-	2,1%	47

Anm. Procent avrundade till tiondels procent.

I undersökningen av DN, se *tabell 5.2*, ser vi att sakgestaltning var vanligast för samtliga analysenheter. I ingressen står sak- och spelgestaltningen för dryga 92 procent medan triviagestaltning når knappa 6 procent. Uttryckt annorlunda är sakgestaltningen åtta gånger vanligare medan spelgestaltning är sju gånger så vanligt som triviagestaltning.

I avslutningarna jämnar fördelningen ut sig. Sak- och spelgestaltning blir mindre vanligt medan trivia mer än dubblas, även kategorin övrigt växer något. Skillnaderna är dock fortsatt stora med tyngdpunkten lagd åt sak- och spelgestaltningar.

I artiklarnas brödtexter kan man notera en tydlig skillnad mellan sak- och spelgestaltning. Medan spelgestaltningar här förekom i mindre utsträckning än i ingresser och avslutningar visade undersökningen att sakgestaltningarna där var som mest vanlig. Sammantaget kodades mer än hälften av brödtexterna som sakgestaltning. Noterbart är också att triviagestaltning visade sig vanligare i avslutningar än i ingresser.

Tabell 5.2 Dagens Nyheters
gestaltningar.

EU-valet						
	Sak	Spel	Trivia	Skandal	Övrigt	Antal
Ingress	48,1%	44,2%	5,8%	-	1,9%	52
Avslutning	47%	37,5%	12,5%	-	3,1%	32
Brödtext	51,7%	36,2%	8,6%	-	3,5%	58

Anm. Procent avrundade till tiondels procent.

Den genomförda analysen av tidningarnas valjournalistik visar på framförallt tre likheter dem sinsemellan. För det första är sakgestaltningen vanligast förekommande i brödtexten, något som är särskilt tydligt i AB. För det andra är spelgestaltningen som minst vanlig i brödtexten, notera dock att skillnaden mellan AB:s brödtexter och avslutningar är marginell. Detta är dock inte det samma som att sakgestaltningar tvunget skulle vara vanligare än spelgestaltningar i brödtexterna, som framgår i AB är spelgestaltning där genomgående den vanligast förekommande. För det tredje är andelen triviagestaltning vida mer förekommande i avslutningarna än i ingresserna. I DN:s avslutningar visar undersökningen på en dryg fördubbling av trivia, i AB är det knappt en fördubbling.

De tydligaste skillnaderna tidningarna emellan tycks ligga i användandet av sakgestaltning och triviagestaltning. Medan skillnaderna i spelgestaltning är relativt intakta – det pendlar mellan 3,6 - 6,4 procentenheter – är skillnaderna desto större i de andra kolumnerna. Undersökningen visar att användandet av sakgestaltning i samtliga fall (ingress, brödtext, avslutning) var vanligast i DN.

5.2 Valjournalistiken inför EMU-omröstningen

Antalet undersökta artiklar inför EMU-omröstningen uppgår till 69 stycken. Här är alltså underlaget inte lika omfattande som det inför EU-valet. Vid en snabb jämförelse ser man att antalet artiklar från AB i stort sätt är det samma medan antalet artiklar från DN mer än halverats. De bakomliggande faktorerna till detta kan naturligtvis vara flera. Vad jag dock kunnat notera i min undersökning är att mordet på Anna Lindh av naturliga skäl stal nyhetsutrymme. Ett eget förmodande är då att även nyhetsbevakningen av valrörelsen till viss del blev lidande. Ytterligare en anledning skulle kunna vara det faktum att ju närmare valdagen kom, desto mer utrymme gavs det opinionsbildande materialet i DN i form ut av fler ledare, debattinlägg och insändare. Huruvida detta var på bekostnad av nyhetsjournalistiskt bearbetade artiklar låter jag dock vara osagt.

Precis som ovan inleder jag med undersökningen av AB gestaltningar, se tabell 5.3.

Ingresserna domineras av sak- och spelgestaltning men med viss övervikt för den senare på dryga 41 % mot dryga 38 %. Utöver triviagestaltning på knappa 12

procent noteras ett par procentenheter på skandal och ytterligare ett par på kategorin övrigt.

I avslutningarna är det ytterst jämt fördelat, men med viss övervikt på sakgestaltning. En skillnad, gentemot ingresserna, är triviagestaltningen som i avslutningarna är mer än dubbelt så vanligt. Tvärtom gäller för den spelgestaltade valjournalistiken som i avslutningarna uppgår till 30 procent.

I brödtexterna uppnår sakgestaltningen sin högsta nivå på drygt 44 procent medan spelgestaltningen svarar för precis 40 procent. Av de övriga kategorierna är det enbart triviagestaltning som sträcker sig över 10 procent, vilket också är fallet för ingresser och avslutningar.

Tabell 5.3 *Aftonbladets gestaltningar.*

EMU-valet

	Sak	Spel	Trivia	Skandal	Övrigt	Antal
<i>Ingress</i>	38,2%	41,1%	11,7 %	2,9 %	5,9%	34
<i>Avslutning</i>	40 %	30 %	25 %	-	5 %	20
<i>Brödtext</i>	44,4%	40%	11,1%	-	4,4 %	45

Anm. Procent avrundade till tiondels procent.

Undersökningsmaterialet från DN:s nyhetsrapportering med avseende på EMU-omröstningen är alltså något begränsat i relation till det övriga materialet. Men trots detta finns intressanta iakttagelser att göra med tanke på eventuella tendenser.

Ingresserna är som synes, se tabell 5.4, klart dominerat av sakgestaltningar som svarar för mer än hälften av fallen. Lika tydlig är spelgestaltningen som den näst vanligaste med 35 %. Som trivia respektive övrigt har endast en ingress kodats.

Avslutningarna är den kategori där fördelningen är jämnast fördelat men även här är sakgestaltningen klart vanligare. Endast triviagestaltningen sticker ut i förhållande till hur variabeln står sig bland övriga analysenheter med dryga 14 procent.

Slutligen i brödtexterna är det väldigt snarlikt fördelning med den som finns bland ingresserna. Procentenheterna skiljer sig visserligen något åt, men då samtidigt antalet analysenheter varierar tycks variationen vara nästan försumbar. Åtminstone kan ingen tydlig tendens utläsas annat än att snarlika förhållanden tycks gälla för ingresser och brödtexter.

För samtliga analysenheter gäller att sakgestaltningen är vanligast och ensam står för hälften eller mer av gestaltningarna

Tabell 5.4 Dagens Nyheters
gestaltningar.

EMU-valet						
	Sak	Spel	Trivia	Skandal	Övrigt	Antal
Ingress	55 %	35 %	5 %	-	5 %	20
Avslutning	50 %	35,7%	14,3%	-	-	14
Brödtext	54,2 %	37,5 %	4,1 %	-	4,1%	24

Anm. Procent avrundade till tiondels procent.

Jämförelsen mellan AB:s och DN:s valjournalistik inför EMU-omröstningen ger inte lika klara tendenser. Troligen delvis beroende på det något begränsade undersökningsmaterialet. Här tycks även finnas en tydlig avvikelse tidningarna emellan. Men som vi ska se finns det trots detta ett par intressanta likheter att lyfta fram.

Om vi börjar med det som undersökningen visar skiljer tidningarna åt så gäller det ingresserna. I DN är det en klar övervikt för sakgestaltningen, dessutom är det i DN:s fall den analysenhet där sakgestaltningen varit som vanligast. (Med detta sagt torde skillnaden till brödtexten vara nästan försumbar med tanke på antalet analyserade avslutningar.) Skillnaden mot AB är i alla fall tydlig eftersom sakgestaltning i deras ingresser är mindre vanligt än i avslutningarna och än mindre vanligt i jämförelse med deras brödtexter. Kort sagt är det som tydligast skiljer dem åt att spelgestaltningen är vanligast bland AB:s ingresser medan det i DN är sakgestaltningar som förekommer oftast.

Vid en övergång till likheterna så tycks den relativt höga andelen sakgestaltning i brödtexterna gälla för dem båda. I AB är sakgestaltningen vanligast och även om min undersökning inte kan sägas stödja det samma för DN så är skillnaden där ytterst marginell. Klart är i alla fall att både DN:s och AB:s brödtexter uppvisar en högre andel sakgestaltning relativt de andra kategorierna. När det gäller avslutningarna är mönstret det samma, även här är sakgestaltningen vanligast i båda undersökta tidningar. Tydligast tendens uppvisar triviagestaltad valjournalistik som är särskilt hög i de båda tidningarnas avslutningar. I båda tidningarna är triviagestaltningen mer än dubbelt så vanlig jämfört med i ingresser och brödtexter. I DN:s fall är ökningen mer än tredubbelt den i brödtexterna.

5.3 Ur ett jämförande perspektiv

Som jag tidigare varit inne på kan det finnas skillnader i hur valrörelserna ser ut inför ett riksdagsval och inför en folkomröstning. Exempelvis har Strömbäcks studie genomgående visat på fler skandalgestaltningar (se tabell A1 – A3) inom valjournalistiken än min undersökning visat. Inför dessa folkomröstningar fanns ja- och nejförespråkare väl representerade i samtliga partier, möjligen kan det ha bidragit till att politiker höll en snällare framtoning i dessa valrörelser. Att identifiera eventuellt bakomliggande faktorer ligger dock utanför tanken med

denna uppsats. För uppsatsens huvudsyfte torde detta dock inte vara något problem.

Vid en jämförelse av hur de undersökta tidningarna gestaltat dessa valrörelser kan man skönja en hel del gemensamma tendenser. Om vi börjar med AB så visar undersökningen att sakgestaltningen genomgående har blivit vanligare, detta gäller för samtliga analysenheter. Vid en snabb titt på tabell 5.1 och 5.3 ser vi att AB:s brödtexter ökat sin sakgestaltning från 40, 4 procent till 44, 4 procent. Vid en jämförelse med Strömbäcks studie är ökningen emellertid inte lika stor. Vid en jämförelse med tabell A1 (ingresser) och A2 (avslutningar) har AB i min studie ökat mer än den generella tidningsjournalistiken gjort, fast då utifrån en lägre procentnivå.

AB spelgestaltningar har, tvärtemot sakgestaltningen, genomgående blivit mindre vanligt. Även här skiljer sig min undersökning ifrån Strömbäcks i det att spelgestaltningen i hans undersökning visat sig varit än lägre.

Samma trend gäller för triviagestaltningen som också den genomgående blivit mindre förekommande.

I DN gäller i stort samma trender, så jag utvecklar istället den trend som tycks skilja dem åt. När det gäller DN:s brödtexter så visar faktiskt min undersökning på att spelgestaltningen blivit vanligare under valrörelsen inför EMU-omröstningen. Detta går alltså tvärtemot vad Strömbäck visat som menar att spelgestaltningen gått tillbaka något. Jag passar mig emellertid för att dra några slutsatser av detta, på grund av det ringa materialet. Noterbart är dock att Asp visar på liknande procent siffror i sin undersökning.

6 Sammanfattande diskussion

Hur gestaltades valrörelserna i nämnda tidningar utifrån Strömbäcks gestaltningsteori?

Den första frågeställningen kräver för att besvaras ingen vidare utveckling. För en god överblick av resultatet se Tabell 5.1 – 5.4.

Blev sakgestaltningen inom valjournalistiken i nämnda tidningar ett vanligare inslag inför EMU-valet jämfört med EU-valet?

Som undersökningen visat blev valjournalistiken i dessa tidningar mer sakgestaltad inför EMU-omröstningen än den var inför EU-omröstningen. Några säkra slutsatser kan emellertid knappast dras utifrån det avgränsade urvalet som utgjort undersökningsmaterialet. Några generella slutsatser om hur hela valrörelsen gestaltats kan man inte dra utifrån detta underlag då endast valrörelsens sista vecka ingått i studien.

Avslutningsvis stödjer min studie hypotesen att sakgestaltning blivit vanligare inom den svenska valjournalistiken på bekostnad av spel- och skandalgestaltningar.

För att sammanfatta det hela, samtidigt som undersökningen ger hypotesen stöd måste man vara medveten om de begränsningar som resultatet utgörs av.

6.1 Förslag till fortsatt forskning

Vad ökningen av sakgestaltning ytterst beror på är måhända ett ämne för fortsatt forskning. I inledningen ställdes de öppna frågorna: om det nu är så att det tycks bli vanligare med sakgestaltad valjournalistik, varför tycks då misstron mot politiker öka? Vilka implikationer kan då tillskrivas spelgestaltningen? Dessa frågor låter jag tillsvidare förbli öppna, några svar sitter jag inte inne på. Men för framtiden skulle det vara intressant att utifrån gestaltningsteoretiska resonemang närma sig frågor om vilka demokratiska effekter som sak- och spelgestaltningar har för journalistiken och läsaren/röstaren.

7 Referenser

7.1 Primärmaterial

- Aftonbladet*, 1994-11-07 – 1994-11-13.
Aftonbladet, 2003-09-08 – 2003-09-14.
Dagens Nyheter, 1994-11-07 – 1994-11-13.
Dagens Nyheter, 2003-09-08 – 2003-09-14.

7.2 Sekundärmaterial

- Asp, Kent (2004): *Jordskredssegern – Medierna och folkomröstningen om euron*. Göteborg: Göteborgs universitet (JMG).
- Bergström, Göran; Boréus, Kristina (2005): *Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. I: Bergström, Göran; Boréus, Kristina (red.): *Textens mening och makt – Metodbok i samhällsvetenskaplig text-och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur.
- Boréus, Kristina; Bergström, Göran (2005): *Innehållsanalys*. I: Bergström, Göran; Boréus, Kristina (red.): *Textens mening och makt – Metodbok i samhällsvetenskaplig text-och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur.
- Cappella, Joseph N; Jamieson, Kathleen Hall (1997): *Spiral of Cynicism – the Press and the Public Good*. New York: Oxford University Press.
- Esaiasson, Peter; Giljam, Mikael; Oscarsson, Henrik; Wängnerud, Lena (2007): *Metodpraktikan –konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts Juridik.
- Ghersetti, Marina (2004): *Sensationsjournalistikens mekanismer*. I: Nord, Lars; Strömbäck, Jesper (red): *Medierna och demokratin*. Lund: Studentlitteratur.
- Hvitfelt, Håkan (2001): *Konsten att dra en bra historia – Om mediernas politiska dramaturgi*. I: Hvitfelt, Håkan; Karvonen, Lauri (red.): *Demokratins konflikter – Mitt i opinionen 5*. Sundsvall: Accidenstryckeriet AB.
- Johansson, Bengt (1994): *Att studera massmediernas innehåll – En genomgång av innehållsstudier inom svensk forskning om journalistik, medier & kommunikation*. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Lundqvist, Lennart (1993): *Det vetenskapliga studiet av politik*. Lund: Studentlitteratur.

- Nilsson, Åsa (2000): *Kvantitativ innehållsanalys*. I: Ekström, Mats; Larsson, Larsåke (red.): *Metoder i kommunikationsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Nohrstedt, Stig Arne (2000): *Förord*. I: Ekström, Mats; Larsson, Larsåke (red.): *Metoder i kommunikationsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Nord, Lars; Strömbäck, Jesper (2004): *Journalistik, medier och demokrati*. I: Nord, Lars; Strömbäck, Jesper (red.): *Medierna och demokratin*. Lund: Studentlitteratur.
- Petersson, Olof; Djerf-Pierre, Monika; Holmberg, Sören; Strömbäck, Jesper; Weibull, Lennart (2006): *Demokratirådets rapport 2006 – Mediernas valmakt*. Stockholm: SNS Förlag.
- Sannerstedt, Anders; Sjölin Mats (1994): *Folkstyrets problem*. I: Sannerstedt, Anders; Jerneck, Magnus (red.): *Den moderna demokratins problem*. Lund: Studentlitteratur.
- Sjölin, Mats (1994): *Massmedier och opinionsbildning*. I: Sannerstedt, Anders; Jerneck, Magnus (red.): *Den moderna demokratins problem*. Lund: Studentlitteratur.
- SOU 1995:37. *Vårt dagliga bröd – stöd till svensk dagspress*. Stockholm: Fritzes
- Strömbäck, Jesper (2000): *Makt och Medier – En bok om samspelet mellan medborgarna, medierna och de politiska makthavarna*. Lund: Studentlitteratur.
- Strömbäck, Jesper (2004a): *Den medialiserade demokratin – Om journalistikens ideal, verklighet och makt*. Stockholm: SNS Förlag.
- Strömbäck, Jesper (2004b): *Valjournalistiken och demokratin*. I: Nord, Lars; Strömbäck, Jesper (red.): *Medierna och demokratin*. Lund: Studentlitteratur.
- Østbye, Helge; Knapskog, Karl; Helland, Knut; Larsen, Leif Ove (2004): *Metodbok för medievetenskap*. Malmö: Liber ekonomi.

8 Tabellappendix

Tabell A1 *Tidningjournalistikens gestaltningar i ingresser (procent).*

	Sak	Spel	Trivia	Skandal	Övrigt	Antal
1998	45	41	2	8	3	740
2002	47	42	1	5	4	695

Tabell A2 *Tidningjournalistikens gestaltningar i avslutningar (procent).*

	Sak	Spel	Trivia	Skandal	Övrigt	Antal
1998	48	33	4	7	8	650
2002	51	36	2	5	6	695

Tabell A3 *Tidningjournalistikens gestaltningar i brödtexter (procent).*

	Sak	Spel	Skandal	Övrigt
<i>Aftonbladet (1998)</i>	39	45	10	6
<i>Aftonbladet (2002)</i>	56	36	3	5
<i>Dagens Nyheter (1998)</i>	62	28	6	4
<i>Dagens Nyheter (2002)</i>	68	26	2	4

Tabell A4

*Tidningjournalistikens gestaltningar
i brödtexter (procent).*

<i>EMU-valet</i>	Sakfråge- vinkel	Kampanj- vinkel	Övrigt	Antal
<i>Aftonbladet</i>	50	40	10	253
<i>Dagens Nyheter</i>	55	38	7	489
